

Volkerenmoord op de Rohingya: waarom zijn we zo stil?

Vorige maand liet de regering van Myanmar weten dat ze hun militaire acties tegen de Rohingya zouden staken. Sinds oktober vorig jaar wordt deze islamitische minderheid in de Myanmarse deelstaat Rakhine getroffen door harde overheidsrepressie. Hierdoor kwam het land, dat zich juist de laatste jaren aan een militaire dictatuur lijkt te ontworstelen, onder kritiek van de VN te liggen. In een onderzoek kwam de VN tot de conclusie dat hier sprake was van grove mensenrechtenschendingen en wellicht volkerenmoord. Nadat de regering van Aung San Suu Kyi bekendmaakte dat de militaire acties beëindigd zijn, lijkt de internationale druk van de ketel. Als je de situatie echter beter bekijkt dan is het verbijsterend hoe weinig aandacht er in West-Europa is voor deze zaak.

Marginalisering

De vervolging van de Rohingya komt niet uit de lucht vallen. Al sinds de onafhankelijkheid van Birma (zoals Myanmar vroeger heette) in 1948 heeft de staat de Rohingya stapje voor stapje gemarginaliseerd. Het bewind propageert dat de Rohingya in feite 'Bengali' zijn die weer terug zouden moeten naar Bangladesh. Deze mythe, die al sinds 1948 wordt uitgedragen, klopt slechts ten dele. Het Britse koloniale bestuur haalde inderdaad veel goedkope arbeiders uit Bengalen naar Birma, maar het belangrijkste deel van de voorouders van de huidige groep Rohingya woonde echter al in het toenmalige Arakan (tegenwoordig Rakhine). Volledige burgerrechten hebben ze na de onafhankelijkheid nooit gekregen, omdat ze niet tot de 135 officieel erkende etnische groepen van Birma behoorden.

De situatie is sinds 2008 ernstig verslechterd. Voor die tijd was de bevolking redelijk eensgezind en keerde zich vooral tegen het militaire regime. Na de safraan-revolutie in 2007 veranderde dit. De beweging werd grotendeels door boeddhistische monniken aangestuurd en leidde uiteindelijk in 2011 tot grotere democratisering. De belangrijkste partij op dit moment, de NLD van nobelprijswinnares Aung San Suu Kyi, is niet boeddhistisch. Maar omdat de NLD op een massabeweging steunt, heeft ze met een voornamelijk boeddhistische achterban te maken.

Ondertussen wordt de partij opgezweept door boeddhistisch-nationalisten, die volwaardig burgerschap expliciet verbinden met boeddhisme en streven naar een religieus pure staat. Moskeeën werden soms vernietigd door overheidsdiensten omdat ze geen officiële vergunning zouden hebben en moslims moesten vertrekken uit 'Muslim Free Areas'. Sinds vorig jaar is zelfs de naam Rohingya officieel verboden.

Pogrom

In 2012 liep het uit de hand nadat drie mannen beschuldigd werden van de verkrachting en moord op een niet-moslim vrouw. In reactie hierop hield een groep boeddhisten een bus aan en vermoordde tien moslimmannen. Aanvankelijk hield de politie zich afzijdig bij de rellen die overal uitbraken, maar al snel was ze actief betrokken bij het platbranden van moslim-dorpen. Desondanks presteerden de EU en de VS het om het regime te loven om de bezwering van het etnische geweld.

In de hierop volgende jaren waren er regelmatig nieuwe uitbarstingen van geweld, vrijwel altijd geleid door groepen boeddhisten. Meestal was het doel om de Rohingyas te verdrijven naar het noorden van de deelstaat Rakhine, of beter nog, de grens over naar Bangladesh. Tijdens acties in maart 2013 alleen al werden zo'n 12.000 Rohingyas verdreven. Steeds meer Rohingyas, waarschijnlijk ruim 100.000, moeten thans overleven in vluchtelingenkampen in de grensregio bij Bangladesh, waar ze geen toegang hebben tot onderwijs, gezondheidszorg of de arbeidsmarkt.

Oktober 2016

Nadat de druk al sinds het voorjaar van 2016 werd opgevoerd, greep de overheid begin oktober een incident aan om de verdrijving via militaire acties te versnellen. Op 9 oktober vond een aanval op een politiepost plaats, waarbij negen agenten werden vermoord. Wie er precies achter de aanval zat werd nooit helemaal duidelijk, maar de beschuldigingen gaan uit naar leden van de Rohingya Solidarity Organisation. Opmerkelijk is dat het voorval plaatsvond drie dagen nadat president Obama de sancties, die al jaren tegen Myanmar golden, volledig ophief.

Terwijl het aantal vluchtelingen aan de grens met Bangladesh toenam, werd al snel duidelijk dat het leger Rohingya-dorpen plunderde, platbrandde en vrouwen verkrachtte. Het regime verklaarde dat er ongeveer 100 doden vielen tijdens de militaire acties, die zij eufemistisch 'veiligheidsacties' noemden. De VN vermoedt naar aanleiding van het onderzoek dat het om minstens 1000 doden moet gaan en noemt het georganiseerde volkerenmoord.

Zowel de VN als journalisten hebben vanaf het begin moeite gehad om precies vast te stellen wat er gebeurde, aangezien het gebied tot op de dag van vandaag hermetisch is afgesloten. Satellietbeelden laten echter platgebrande dorpen zien en op facebook verschenen schokkende filmpjes van het militaire optreden. Voor haar onderzoek moest de VN zich baseren op interviews met vluchtelingen.

De militaire acties zijn officieel gestaakt, maar het kwaad is al geschied. Na vier maanden zijn duizenden Rohingya inmiddels op de vlucht. Bangladesh neemt er al duizenden op, maar wil ze eigenlijk ook niet hebben en besloot om enkele duizenden te huisvesten in kampen op een eiland dat bij vloed grotendeels blank staat.

Binair wereldbeeld

De vraag die zich opwerpt is waarom er bij ons in het publieke debat zo weinig over deze zaak gezegd wordt. Het lijkt veel te maken te hebben met de manier waarop we sinds de aanslagen van 11 september 2001 tegen de wereld aankijken. In de nasleep van die gebeurtenis en een reeks nieuwe aanslagen, is er een nieuw binair denken ontstaan. De wereld wordt niet langer ingedeeld in kapitalistisch versus communistisch, zoals voor de val van de muur in 1989. In plaats daarvan is een nieuw binair perspectief ontstaan tussen joods-christelijk tegenover islamitisch en seculier tegenover religieus.

In de scherpe analyse *Age of Anger*, laat de Brits-Indiase auteur Pankaj Mishra zien dat er meer continuïteit in de wereldopvatting voor en na de val van het communisme zit, dan we denken. Mishra ziet in de huidige toestand een globalistische burgeroorlog en constateert dat er geen wezenlijk verschil is tussen de achtergrond van islamitisch terrorisme, of de aanslagen van zogenaamde 'lone wolfs' zoals Timothy McVeigh en Anders Breivik. Maar we zien dit niet omdat we geobsedeerd zijn door de 'islamitische ander' die daarmee een rol heeft gekregen in ons binaire wereldbeeld van het vrije westen versus de onvrije wereld.

De moslim als zondebok

Na de aanslagen in 2001, is er in de meeste westerse landen een discussie op gang gekomen of de integratie van moslims in het Westen wel geslaagd is. Maar door het verstrijken van de jaren, tegen de achtergrond van een nieuwe golf terroristische aanslagen zoals Charlie Hebdo, is die discussie verbreed naar de vraag of de islam wel past binnen de democratische rechtstaat. Sinds de vluchtelingen crisis van 2015 krijgt die discussie steeds meer een kwaadaardig karakter. Met Trump is er een president aangetreden, in het hart van het vrije Westen, die afstevent op een autocratisch regime. Met verkiezingen in Nederland, Frankrijk en Duitsland dreigen politici met soortgelijke ambities ook in Europa voet aan de grond te krijgen. En daarmee domineren politieke issues, die een bijl zetten aan de rechtsgelijkheid voor moslims, de verkiezingscampagnes in Europa.

Ook in het redelijke midden problematiseren politici de moslimgemeenschap al een tijdje en dit heeft maatregelen mogelijk gemaakt die de grondrechten ondermijnen. Denk bijvoorbeeld aan het hoofddoekenverbod in het Vlaamse gemeenschapsonderwijs of het minarettenverbod in Zwitserland. Hierdoor heeft de islam de zondebokfunctie gekregen die vergelijkbaar is met de positie van de Joden ten tijde van de Dreyfusaffaire en de periode tussen de wereldoorlogen.

In dit klimaat is het steeds onwaarschijnlijker geworden dat de media een groot verhaal brengt, waarin de moslim de rol van slachtoffer vervult. Het idee dat er een genocide gepleegd wordt op moslims, past niet in het grote verhaal van 'het dappere vrije Westen' dat het opneemt tegen 'de achterlijke islam'.

Besluit

De militaire acties tegen de Rohingya zijn officieel gestaakt, maar er zijn vermoedelijk meer dan duizend doden gevallen in vier maanden. De meeste vluchtelingen wonen nog steeds in de vluchtelingenkampen tegen de grens van Bangladesh. De Rohingya hebben nog steeds geen volwaardige burgerrechten, ook niet als ze in vluchtelingenkampen wonen. Als de internationale gemeenschap de sancties die Obama in oktober 2016 heeft opgeheven niet opnieuw instelt dan zou Myanmar het komende jaar wel eens het toneel kunnen worden van een nog veel groter drama.